

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΤΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ- ΓΝΩΣΤΟ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

A1α.

- 1- γ
- 2-α
- 3-α
- 4-α
- 5-α
- 6-γ

A1β.

- 1.β

B1.

Το θεματικό κέντρο του κειμένου εντοπίζεται στη φράση: «Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε περί και ἀπαιδευσίας.» Η φράση αυτή υποδηλώνει ότι ο Σωκράτης αναδιηγείται σε κάποιον φίλο του τι είπε στον Γλαύκωνα και στους άλλους συνομιλητές του την προηγούμενη μέρα στο σπίτι του Κέφαλου και συγχρόνως ότι συνεχίζεται η συζήτηση που είχε ξεκινήσει σχετικά με τη λειτουργία της δικαιοσύνης στο πλαίσιο της ιδεώδους πολιτείας. Η συζήτηση στράφηκε τώρα στους φιλοσόφους, που αποτελούν τα μοναδικά πρόσωπα που μπορούν να σώσουν την πολιτεία, αν γίνουν άρχοντες ή αν οι άρχοντες γίνουν φιλόσοφοι. Εδώ, στον μύθο του σπηλαίου, διευκρινίζεται η «έσχατη και ανώτερη γνώση» που κρίνεται αναγκαία για τον φιλόσοφο – άρχοντα της ιδανικής πολιτείας. Παρουσιάζοντας ο Σωκράτης το θέμα του μύθου συνδέει οργανικά τη δίκαιη πόλη με την παιδεία. Στον μύθο παρακολουθούμε την πορεία διαμόρφωσης του φιλοσόφου – άρχοντα και διευκρινίζεται η ουσία του «φωτός» που προϋποτίθεται για να χρησθεί κάποιος φιλόσοφος - άρχοντας.

Με τις λέξεις αυτές «παιδείας τε περί και ἀπαιδευσίας» ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψη παιδείας). Στην *Πολιτεία* γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική

διαπαιδαγώγηση των πολιτών (424a): *τροφή γὰρ καὶ παιδείαι χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὗτ' φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται* [: γιατί η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννά καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ακόμη καλύτερες από τις προηγούμενες –μετάφραση Ι. Γρυπάρης]. Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο καθώς μελετάται πως μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό. Η αλληγορία του σπηλαίου, λοιπόν, αναφέρεται, στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση, στην υποχρέωση που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος, δηλαδή ο φιλόσοφος, να φωτίσει τους συνανθρώπους του, αλλά και γενικότερα στην αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στον κόσμο της νόησης.

B2.

«ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει»: Η σπηλιά είναι η αισθητή πραγματικότητα, η πολιτική κοινωνία, στην οποία δεν κυβερνούν οι πεπαιδευμένοι, οι φιλόσοφοι. Είναι ο αισθητός κόσμος στον οποίο οι δεσμώτες, που δεν έχουν αντικρύσει ποτέ τον πραγματικό κόσμο, θεωρούν πραγματικότητα τις σκιές των αντικειμένων και των ανθρώπων που προβάλλονται στον τοίχο μπροστά τους λόγω της φωτιάς που καίει πίσω από αυτούς. Μη έχοντας επίγνωση της άγνοιάς τους εγκλωβίζονται στις ψευδαισθήσεις, τις προκαταλήψεις, τα πάθη τους και απομακρύνονται όλο και περισσότερο από την αλήθεια. Αυτή την ερμηνεία επιβεβαιώνει και η φράση «Ὁμοίους ἡμῖν» με την οποία παραλληλίζει τους δεσμώτες με τη σύγχρονη πολιτική κοινωνία και τον κόσμο του σπηλαίου με τον αισθητό κόσμο. Ο Πλάτωνας, θεωρεί, λοιπόν ότι στην κοινωνία της εποχής του κυριαρχεί το σκοτάδι, το ψεύδος και η αμάθεια. Οι συμπολίτες του, οι Αθηναίοι, δεν εμφορούνται από τις αρετές της δικαιοσύνης και της σωφροσύνης, αλλά, δέσμοι των προλήψεων και της απαιδευσίας, παραμένουν αδρανείς, παθητικοί δέκτες των γεγονότων, χειραγωγούνται και παρασύρονται από τους δημαγωγούς. Μάλιστα, επειδή δεν έχουν φτάσει στην αληθινή γνώση, όχι μόνο δε γνωρίζουν ότι βρίσκονται στο σκοτάδι, αλλά έχουν τόσο πολύ συνηθίσει να βρίσκονται εκεί, που δεν επιθυμούν να βγουν. Η κατάσταση αυτή θα ανατραπεί μόνο όταν οι πεπαιδευμένοι, δηλαδή οι φιλόσοφοι, αναλάβουν την εξουσία και οδηγήσουν τους ανθρώπους από τον αισθητό κόσμο στον κόσμο της νόησης. Επίσης, ο κόσμος του σπηλαίου μπορεί να παραλληλιστεί και με τη σύγχρονη κοινωνία και οι δεσμώτες με τον σύγχρονο άνθρωπο.

«ἐν δεσμοῖς»: Μέσα στο σπήλαιο βρίσκονται κάποιοι άνθρωποι ἐγκλειστοὶ ἀπὸ τὴν παιδικὴ τους ηλικία, οἱ ὁποῖοι ἔχουν δεμένα καὶ τὰ πόδια καὶ τὸν αυχένα τους. Τὰ δεσμὰ αὐτὰ (ἐν δεσμοῖς) δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ στρέφουν γύρω τὸ κεφάλι τους. Ἐτσι, εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ μένουν ἐκεῖ

ακίνητοι και να κοιτούν διαρκώς τον τοίχο του σπηλαίου που βρίσκεται απέναντι τους. Τα δεσμά, δηλαδή οι αλυσίδες, είναι οι αισθήσεις που μας κρατούν δέσμιους και δεν μας αφήνουν να αντιληφθούμε την πραγματικότητα με τη βοήθεια της λογικής και υπό το φως του ορθού λόγου. Αν το εξετάσουμε σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο, οι αλυσίδες μπορούν να παρομοιαστούν με τα εμπόδια που συναντάμε στη ζωή μας, με την προσήλωσή μας στα υλικά αγαθά που μας κρατούν μακριά από τη θέαση του Αγαθού.

B3.

Μελετώντας κανείς το πρωτότυπο κείμενο της πλατωνικής αλληγορίας και το παράλληλο κείμενο του Παντελή Μπουκάλα *έν καταγείφ οικήσει σπηλαιώδει*, διαπιστώνει κανείς τις ομοιότητες που υπάρχουν όσον αφορά τον κόσμο, στον οποίο διαβιούν οι δεσμώτες του Πλάτωνα αλλά και τον κόσμο των σύγχρονων ανθρώπων.

Ξεκινώντας από την αφήγηση του Σωκράτη περιγράφεται ένα βαθύ υπόγειο μέρος, σαν σπήλαιο «καταγείφ οικήσει σπηλαιώδει», του οποίου η είσοδος απέχει αρκετά, ώστε να μη φτάνει το φως του ήλιου. Μέσα σε αυτό ζουν από παιδιά δεσμώτες, άνθρωποι αλυσοδομένοι στα πόδια και στον λαιμό, ώστε να μένουν ακίνητοι και να μπορούν να κοιτούν μόνο μπροστά «*έν ταύτη έκ ... άδυνάτους περιάγειν*». Εντός του σπηλαίου, σε πιο ψηλό μέρος, πίσω από τους δεσμώτες, καίει μια φωτιά και μεταξύ της φωτιάς και των δεσμωτών, στο επάνω μέρος, υπάρχει ένας δρόμος, που χωρίζεται από ένα μικρό τείχος, που είναι παράλληλα χτισμένο προς αυτόν. Σε αυτό τον δρόμο κινούνται άνθρωποι που μεταφέρουν διάφορα αντικείμενα, τα οποία προεξέχουν από το μικρό τείχος. Κάποιοι από αυτούς που μεταφέρουν μιλούν και άλλοι είναι σιωπηλοί. Σχολιάζοντας αυτή την εικόνα, ο Σωκράτης παραλληλίζει τον κόσμο των δεσμωτών με την πολιτική κοινωνία της πόλης τους «*Όμοίους ήμῖν, ἦν δ' ἐγώ*». Οι δεσμώτες είναι αναγκασμένοι να βλέπουν και να ακούν ό,τι τους επιτρέπουν τα δεσμά τους, τις σκιές στον απέναντι τοίχο της σπηλιάς και τον αντίλαλο των ομιλιών των ανθρώπων που μεταφέρουν τα αντικείμενα πίσω από το τείχος, και να πιστεύουν ότι αυτή είναι η πραγματικότητα και η αλήθεια. Και το χειρότερο είναι ότι ούτε που μπορούν να υποπτευθούν τη μεγάλη πλάνη στην οποία βρίσκονται.

Αν, λοιπόν, προσπαθούσαμε να παραλληλίσουμε το πλατωνικό σπήλαιο με την εικόνα που περιγράφεται στο ποιητικό απόσπασμα θα διαπιστώναμε ότι υπάρχει ομοιότητα σε σημαντικό βαθμό. Η προφανής ομοιότητα των συγχρόνων ανθρώπων είναι η καθήλωση μπροστά στην τηλεόραση «*Ν' ανάβουμε ... δανειστούμε φλόγα ή βίο*» όπως με τους πλατωνικούς δεσμώτες μπροστά στις σκιές που βλέπουν. Ο σύγχρονος άνθρωπος στέκεται παθητικός δέκτης απέναντι στην τηλεόραση και δέχεται όλα όσα του «σερβίρουν». Η αλήθεια κατασκευάζεται, η προπαγάνδα και η πλύση εγκεφάλου διαμορφώνουν μία εικόνα της πραγματικότητας, όπως τη θέλουν αυτοί που ελέγχουν την τηλεόραση. Ο θεατής γίνεται ένα ον χωρίς κρίση, χωρίς ερευνητικό πνεύμα, χωρίς αντιστάσεις· γίνεται ένα έρμαιο στις ορέξεις των επιτηδείων «*Να καταπίνουμε σκιές ... ό τι αυτός ο κόσμος*». Του παρουσιάζουν όποια εικόνα θέλουν, διαμορφώνουν μία εικόνα όπως

επιθυμούν και τον κάνουν να τα δέχεται όλα αυτά χωρίς καν να υποπτεύεται την πλάνη στην οποία βρίσκεται «Γυάλινο το κουτί να μάς αλέθει κι εμείς καθηλωμένοι απ' την ψευδαίσθηση ότι το κυβερνάμε».

Δυστυχώς, όμως, η ψεύτικη αυτή εικόνα δεν εμφανίζεται μπροστά στα μάτια του ανθρώπου μόνο όταν αυτός στέκεται μπροστά στην τηλεόραση. Όλη αυτή η παραπληροφόρηση, ο βομβαρδισμός από κάθε λογής ευτελή, κενά, άχρηστα θεάματα κάνουν τον σύγχρονο άνθρωπο να ζει σ' έναν κόσμο ολωσδιόλου ψεύτικο. Οι αληθινές αξίες, τα πραγματικά υψηλά ιδανικά, το «Αγαθό» του Πλάτωνα, όχι μόνο δεν είναι στοιχεία της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου, αλλά συνήθως αγνοεί και την ύπαρξή τους. Αντ' αυτών θαυμάζει απαξίες, πιστεύει, λατρεύει και «προσκυνά» τα ψεύτικα, τα φτηνά, τα ρηχά. Βρίσκεται σε ένα πνευματικό σκοτάδι, σ' ένα νοητικό λήθαργο. Αγνοεί το φως, αδιαφορεί για την κατάστασή του και, φυσικά, σαν τον πλατωνικό δεσμώτη, δεν κάνει τίποτα για να ξεφύγει.

Πλάτωνα και ποιητής, λοιπόν, συνομιλούν για την υποταγή των μαζών στα απεικάσματα μιας πλαστής πραγματικότητας. Λοβοτομημένοι θεατές και φοβισμένα ανδρείκελα πρέπει να σπάσουν τον γυάλινο κόσμο, στον οποίο ζουν, όπως προτρέπει και η αναφορά του ποιητικού υποκειμένου στον λαϊκό μας τραγουδιστή.

B4.

- 1-α
- 2-γ
- 3-β
- 4-β
- 5-β

B5.

- 1-γ
- 2-δ
- 3-στ
- 4-ε
- 5-α

